

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ
สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*

A PARTICIPATORY MANAGEMENT MODEL TO PROMOTE
EMPLOYMENT FOR STUDENTS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES
IN SPECIAL EDUCATION BUREAU

ศฤงคาร ใจปันทา

Saringkan Jaipanta

อนุชา กอนพวง

Anucha Kornpuang

ปกรณ์ ประจัญบาน

Pakorn Prachanban

ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย

Thirasak Uppamaiathichai

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University, Thailand

E-mail: saringkan2520@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหาร 2) สร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 3) ประเมินรูปแบบการบริหาร โดยใช้วิธีการประยุกต์ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพ และแนวทาง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนงานอาชีพ จำนวน 144 คน และสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และอดีตผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลเทียบเกณฑ์ 2) การสร้างรูปแบบ โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาयर่างรูปแบบ และการตรวจสอบร่างรูปแบบด้านความเหมาะสมโดยการสัมมนา

* Received 13 March 2021; Revised 2 September 2021; Accepted 6 September 2021

อิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ใช้วิเคราะห์เนื้อหา 3) ประเมินรูปแบบ โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนงานอาชีพ จำนวน 323 คน ใช้แบบสอบถามความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลเทียบเกณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางของการบริหาร ประกอบด้วย ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร และปัจจัยความสำเร็จ โดยรูปแบบ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม 3) วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ 4) การทำงานเป็นทีม 5) ผลลัพธ์ ซึ่งประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การส่งเสริมการมีงานทำ, รูปแบบ, นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the condition and guidelines for management 2) to establish a participatory management model to promote employment for students with intellectual disabilities in special education bureau 3) to evaluate a management model. The researcher applied research and development methodology to use in this research; there were 3 steps: 1) condition and guidelines study. The sample groups were the school administrators, deputy directors of academic affairs, teacher in vocation teaching, a total of 144 people, and 5 schools with good practice. The experts were school administrators and former school administrators, a total of 3 people. The instrument consisted of the questionnaire and the semi-structured interview. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and interpret the results of the criteria 2) establishing model by bringing information from step one to draft model and check the appropriateness of draft model used seminars based on experts, a total of 9 people for analyzed content 3) evaluated model by school administrators, deputy directors of academic affairs and teachers in vocational teaching, a total of 323 people used possibility and model's benefit questionnaire. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and interpret the results of criteria. The research result indicated that: the management condition was at a high overall. The administration's guidelines

consisted of strategic management, participatory management, teamwork, decentralization, and success factor that consisted of 5 components of model 1) roles of stakeholders 2) strategic management with participatory 3) methods of promoting professional and employment skill 4) teamwork 5) result which assesses possibility and benefit's model was at high in overall.

Keywords: Participatory Management, Promoting Employment, Pattern, Students with Intellectual Disabilities

บทนำ

จากพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาโดยไม่มีค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาโดยคนพิการสามารถเลือกรับบริการทางการศึกษาได้ตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของตน (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551, 2551) อีกทั้งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้สถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐซึ่งมีลูกจ้างตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไปรับคนพิการที่สารรถทำงานได้ในอัตราส่วนลูกจ้างที่ไม่ใช่คนพิการทุกหนึ่งร้อยคนต่อคนพิการหนึ่งคน (กฎกระทรวงกำหนดคนพิการที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐจะต้องรับเข้าทำงาน และจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2554, 2554) ซึ่งแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับ “ทักษะ” (Skill) หรือความจากแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญ อย่างมากกับ “ทักษะ” (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาตามตำรา (Content) ซึ่งองค์การยูเนสโกได้แนะนำว่าผู้เรียนควรมีทักษะที่ครอบคลุม 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะพื้นฐาน คือ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ทักษะเพื่อการทำงาน คือ ทักษะพื้นฐานในการทำงานของทุกอาชีพ และทักษะเฉพาะอาชีพ คือ ทักษะเบื้องต้นของอาชีพที่สนใจ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2559)

จากการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนพิการ พบว่า จากข้อมูลจำนวนนักเรียน แยกตามประเภทความพิการพิการ เปรียบเทียบการเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในปีการศึกษา 2557 - 2561 จะเห็นได้ว่ากลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นกลุ่มที่มีจำนวนเข้าเรียนมากที่สุด ในระยะ 5 ปีการศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจึงได้ปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการสัมผัสประสบการณ์ในวิชาชีพต่าง ๆ อย่างหลากหลาย (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2560) ทั้งนี้ การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในโรงเรียนเฉพาะ

ความพิการยังคงประสบปัญหาอยู่มากในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านครู และบุคลากรที่มีจำนวนไม่เพียงพอ อีกทั้งยังขาดทักษะและประสบการณ์ทั้งในการจัดทำหลักสูตรอาชีพ ด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ซึ่งมีไม่เพียงพอ และด้านตัวนักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านความพิการ รวมถึงขาดทักษะ และความเชื่อมั่นในตนเอง โดยเฉพาะในของกลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่ามีความพร้อมน้อยที่สุด ไม่สามารถเข้าสู่งานประกอบอาชีพได้อีกด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า นักเรียนขาดโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป รวมถึงยังขาดการเรียนรู้ทักษะต่างๆ ที่จำเป็น และประเด็นที่สำคัญก็คือ มีปัญหาในการปรับตัวเป็นอย่างมาก (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า มีความจำเป็นอย่างมากที่โรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เรียนรู้ทักษะการทำงานทั่ว ๆ ไป

ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นไปตามเป้าหมาย ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา บุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทุกคนเข้าถึงบริการที่ครบทุกด้าน ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ ของ ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (Transition from School to Work) รูปแบบการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการประยุกต์ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมืองานทำ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มทักษะงานอาชีพ วิธีการได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 144 คน จากโรงเรียน 12 แห่ง ๆ ละ 12 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มทักษะงานอาชีพ จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 53 ข้อ โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตรวจสอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงคหรือเนื้อหา (IOC: Index item - objective congruence) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.6 - 1.0 และทำการวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) พบว่า มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 0.802

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ในการทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอเก็บข้อมูล ส่งแบบสอบถามจำนวน 144 ฉบับ ได้กลับมา จำนวน 144 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลเทียบเกณฑ์

ขั้นที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มีการบริหารเพื่อส่งเสริมการมืองานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีผลงานดีเด่นระดับกลุ่มสถานศึกษาระดับภาค หรือระดับชาติ ได้มาโดยให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นผู้คัดเลือก จำนวน 5 แห่ง โดยผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูล และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้และประสบการณ์ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และอดีตผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ในประเด็นเกี่ยวกับ แนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมการมืองานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4 ด้าน และปัจจัยความสำเร็จ ผู้วิจัยได้นำร่างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ทั้ง 2 ฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) การศึกษาภาคสนามแบบพหุกรณีศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดีในการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมืองานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนัก

บริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่ผู้วิจัยได้เลือกจำนวน 5 โรงเรียน โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือระยะการศึกษาภาคสนามและการศึกษาภาคสนาม

สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยเข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย ตามแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลตามประเด็นการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มา ยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ และได้มีการตรวจสอบร่างรูปแบบด้านความเหมาะสมโดยการสนทนากับผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน โดย กลุ่มที่ 1 เป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารของหน่วยงานที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษาและมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุนการส่งเสริมอาชีพของนักเรียน จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ในวันที่ 28 ตุลาคม 2563 ณ ห้องประชุมสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและบันทึกความคิดเห็นเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาฉันทมติ (Consensus) และปรับปรุง แก้ไขร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 19 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 19 คน ครูผู้สอนงานอาชีพ จำนวน 285 คน รวมทั้งสิ้น 323 คน ที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ในการทำหนังสือถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกับแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผู้วิจัยส่งหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลพร้อมแบบประเมินออนไลน์ ได้รับกลับคืนมา จำนวน 323 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแบบประเมินที่ได้รับกลับคืนมา

การวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แสดงดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านองค์ประกอบการบริหาร

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์	4.35	0.45	มาก
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร	4.24	0.53	มาก
3	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.31	0.43	มาก
4	ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร	4.36	0.50	มาก
รวม		4.31	0.42	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการปฏิบัติงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อย ผลพบว่า ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมาคือด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) ส่วนระดับต่ำสุดคือด้าน การกระจายอำนาจในการบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$)

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1.2.1 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม 1) ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ สรุปรายการสังเคราะห์ ดังนี้ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา แล้วกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่จะพัฒนานักเรียน สร้างความรู้และความเข้าใจให้กับบุคลากรและรับรู้บทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ ส่งเสริมภาวะผู้นำโดยที่ต้องตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง ส่งเสริมให้รักงานในอาชีพอย่างจริงจัง ฝึกฝนทักษะการทำงานจนเกิดความชำนาญ และเป็นที่ยอมรับ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับสถานประกอบการ ประสาน และทำข้อตกลงความร่วมมือกับสถานประกอบการในการส่งต่อ เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ วิเคราะห์ความต้องการในการประกอบอาชีพของนักเรียน ให้สอดคล้องกับบริบทในชุมชนของนักเรียน และผู้ประกอบการสามารถดูแล ส่งเสริม แนะนำ และต่อยอดได้ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร สรุปรายการสังเคราะห์ ดังนี้ ส่งเสริม และสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมคิด ในการวางแผนดำเนินงาน และร่วมคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และอาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ร่วมกันโรงเรียนและสถานประกอบการร่วมกันประเมินทักษะการทำงานของนักเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุงหรือต่อยอดความสามารถการทำงานของนักเรียน ประสานกับผู้ปกครองร่วมกันประเมินพัฒนาการด้านทักษะการทำอาชีพขณะที่นักเรียนอยู่ที่บ้าน หรือช่วยผู้ปกครองทำงาน 3) ด้านการทำงานเป็นทีม สรุปรายการสังเคราะห์ ดังนี้ ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนให้บุคลากรมีเป้าหมายเดียวกันมีระบบการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่ มีการประสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน ส่งต่อให้ไปฝึกปฏิบัติงานกับสถานประกอบการเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงในการฝึกอาชีพและเพื่อให้เกิดการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นในการทำงานร่วมกันได้ โรงเรียนและสถานประกอบการร่วมกันสอนทักษะอาชีพเบื้องต้นให้กับนักเรียน 4) ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร สรุปรายการสังเคราะห์ ดังนี้ ส่งเสริมให้ครู บุคลากร ได้มีโอกาสในการแสดงบทบาทในการตัดสินใจ โดยให้แต่ละคนรับผิดชอบในงานที่ตนเองถนัด แบ่งหน้าที่ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมตามความเหมาะสมของภาระงาน มอบหมายภาระรับผิดชอบให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการติดตามกำกับ ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาไปสู่เป้าหมาย สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานเอกชนในการฝึกทักษะพื้นฐานอาชีพให้กับนักเรียน

1.2.2 ปัจจัยความสำเร็จ สรุปผลการสังเคราะห์ ดังนี้ การวางแผนอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ภาครัฐเครือข่าย และสถานประกอบการ ความสนใจของนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถทำได้สำเร็จ พัฒนาทักษะอาชีพนั้น ๆ ให้เกิดความชำนาญ หน่วยงานหรือสังคมให้โอกาสกับนักเรียน ได้แสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง

2. ผลการสร้างรูปแบบ และการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.1 ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบพบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงเรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ ชุมชน/หน่วยงานอื่น 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ขั้นตอนวางแผนกลยุทธ์ ขั้นตอนดำเนินกลยุทธ์ ขั้นตอนประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์ 3) วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ ได้แก่ นำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน ประสานทำข้อตกลง(MOU) 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) ผลลัพธ์ ได้แก่ ช่วยเหลือตนเอง ทำงานหาเลี้ยงชีพ ผู้ประกอบการ

2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นด้วยกับร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยองค์ประกอบที่ 1 และ 2 ให้เพิ่มเติมรายละเอียดในบางประเด็น ส่วนองค์ประกอบที่ 3 และ 4 ให้คงไว้ สำหรับในองค์ประกอบที่ 5 ให้ปรับเป็นทำงานกับผู้ปกครอง ประกอบอาชีพอิสระ และทำงานในสถานประกอบการ

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านองค์ประกอบการบริหาร

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความ	n = 323		ความ
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง	4.20	0.57	มาก	4.36	0.55	มาก
2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม	4.21	0.58	มาก	4.39	0.54	มาก
3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ	4.24	0.60	มาก	4.41	0.61	มาก
4 การทำงานเป็นทีม	4.24	0.65	มาก	4.33	0.62	มาก
5 ผลลัพธ์	4.10	0.58	มาก	4.30	0.61	มาก
รวม	4.19	0.55	มาก	4.37	0.53	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมความเป็นไปได้ของ มีผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ และการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือ ผลลัพธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) ส่วนภาพรวมของความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือ ผลลัพธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$)

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพและระดับของความบกพร่องของนักเรียน ร่วมกับผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการฝึกทักษะทางอาชีพของผู้พิการทางสติปัญญา ประกอบด้วย ปัจจัย 2 ประการ คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกโดยปัจจัยภายในขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา (IQ) ความสนใจหรือความถนัดของบุคคลปัญญ่อ่อน ส่วนปัจจัยภายนอกขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ในสถานศึกษาหรือในสังคม อีกทั้งยังมีการศึกษา เรื่อง ลักษณะของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในด้านการให้ความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน ของบริติชดิงแฮม ((Brittingham, K. V.) ดังนี้ ผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและเป็นความคาดหวังที่สำคัญที่จะให้นักเรียนมีคุณภาพและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมีคุณภาพ

(Brittingham, K. V., 1998) ที่ผู้ปกครองและชุมชนจะต้องตระหนัก การเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม ด้านสังคม อารมณ์ และความเจริญก้าวหน้าของเด็ก และการศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกอบอาชีพ ของสุกัญญา แซ่มซ้อย และชนาพิมพ์ อูสาโห ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร 2) การเชื่อมโยงความรู้จากครูสู่นักเรียน และ 3) เครือข่ายองค์กรภายนอก รวมถึงสร้างความตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอน และการร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ (สุกัญญา แซ่มซ้อย และชนาพิมพ์ อูสาโห, 2555)

สำหรับด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารมีการดำเนินการต่ำสุด เมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และมีการศึกษาไม่สูงมากนัก ประกอบกับที่พักอาศัยของนักเรียนอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน รวมถึงสถานประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่เชื่อถือในความสามารถในการทำงานของเด็กกลุ่มนี้ อีกทั้งยังมีการศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการทดลองจ้างงานผู้บกพร่องทางสติปัญญา ของ สดใส คุ่มทรัพย์อนันต์ พบว่า ปัญหาในการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกี่ยวกับการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมได้ (สดใส คุ่มทรัพย์อนันต์, 2551)

ผลการดำเนินงานวิจัยพบว่า ทุกแนวทางของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถส่งเสริมให้การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประสบผลสำเร็จ บรรลุผลตรงตามเป้าหมายให้นักเรียนเกิดทักษะการทำงานที่ดี สามารถประกอบอาชีพที่ถนัดที่สนใจ โดยไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม ควรจัดให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพและระดับของความบกพร่องของนักเรียน ตรงตามความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน มีกระบวนการส่งเสริมที่มีขั้นตอนชัดเจนอย่างเป็นขั้นเป็นตอนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ทั้งนี้ทุกขั้นตอนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย นอกจากนี้ การศึกษาเรื่อง ปัจจัยคัดสรรด้านการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษของภาคใต้ สุวรรณนวล กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนในยุคปัจจุบันจึงหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (ภาคใต้ สุวรรณนวล, 2560) ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายเป็นอย่างมากจึงจะเกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนได้ ทั้งเครือข่ายระดับโรงเรียนด้วยกัน เครือข่ายผู้ปกครอง รวมถึงเครือข่ายสถานประกอบการต่างๆ สอดคล้องกับกุลยา ก่อสุวรรณ การสอนให้บุคคลเหล่านี้สามารถทำงานที่เป็นอาชีพได้รับค่าจ้างที่ทำให้เขาเลี้ยงตัวเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น และใช้ชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีในสังคม (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553) จึงต้องเตรียมตัวบุคคลเหล่านี้ให้พร้อมในการทำงานด้วยการสอนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการทำงานอนาคต

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง บทบาทของผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชน/หน่วยงานอื่น อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนและมีการร่วมมือกับสถานประกอบการ ตลอดจนมีการจัดบรรยายภาคที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดทักษะและการเรียนรู้งานอาชีพสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาครูบุคลากรผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน รวมถึงสถานประกอบการ ซึ่งตรงกับ ภัคธดา สุวรรณนวล กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน ควรตระหนักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้เท่าทันเหตุการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลง สามารถชี้แจงนโยบายหรือเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติงานต่อครูได้อย่างชัดเจนและมีเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน (ภัคธดา สุวรรณนวล, 2560) ดังเช่นงานวิจัยของ Basham. C. J. ที่พบว่านักเรียนและผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในโปรแกรมการให้คำปรึกษาด้านการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (Basham. C. J., 2011) สอดคล้องกับการศึกษาของ บริตติงแฮม (Brittingham, K. V.) ดังนี้ ผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและเป็นความคาดหวังที่สำคัญที่จะให้นักเรียนมีคุณภาพและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมีคุณภาพ (Brittingham, K. V., 1998)

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมประกอบด้วยขั้นวางแผนกลยุทธ์ (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ) ขั้นดำเนินกลยุทธ์ (ร่วมดำเนินการ) ขั้นประเมินผล และปรับปรุงกลยุทธ์ (ร่วมติดตาม ประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์) อาจเนื่องมาจากการมอบหมายครูผู้สอนงานอาชีพ และครูกลุ่มสนใจสอนและฝึกปฏิบัติอาชีพให้กับนักเรียน ครู และผู้ปกครองร่วมกันวิเคราะห์ความสามารถและความสนใจในอาชีพของนักเรียนจากอาชีพในท้องถิ่น และอาชีพของผู้ปกครอง มีการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนโดยการสอนขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมพร้อมสู่การปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ อีกทั้งยังมีการศึกษา เรื่องการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของ เมตต์ เมตต์การุณจิต และฉวีลวดี บุรีกุล สามารถสรุปเป็นหลักในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้คือการมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมตัดสินใจการมีส่วนร่วมดำเนินงาน การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนา (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553); (ฉวีลวดี บุรีกุล, 2552)

องค์ประกอบที่ 3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำประกอบด้วยนำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอนประสานและทำข้อตกลง (MOU) อาจเนื่องมาจากการจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงจัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน (สอ.ร.) ตลอดจนส่งเสริมเข้าร่วมฝึก

กับสถานประกอบการ และโรงเรียนได้ประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการฝึกทักษะงานอาชีพให้กับนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีความพร้อมในการออกไปสู่ชีวิตจริงในการประกอบอาชีพและประสบผลสำเร็จอย่าง ยั่งยืน สอดคล้องกับ Good, C. V. พบว่า การศึกษาเพื่องานอาชีพนั่น การสร้างสรรค์ให้ นักเรียนได้พัฒนาความคิดเกี่ยวกับอาชีพที่พึงปรารถนาในอนาคต คุศโลบายจะมีความสัมพันธ์ กันกับการจัดการเรียนการสอน การแนะแนว และประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตจริง ในสังคมและโลกแห่งการทำงานและอาชีพ โดยจัดดำเนินการให้เกิดการบูรณาการระหว่าง ความคิดรวบยอดของการพัฒนาการศึกษาเพื่อชีวิต และอาชีพกับหลักสูตรในทุกรายวิชา และ จัดดำเนินการผสมผสานกันอย่างเหมาะสมและสมดุล (Good, C. V., 1973)

องค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม อาจเนื่องมาจากโรงเรียนและสถาน ประกอบการได้ร่วมกันสร้างความตระหนัก และได้ร่วมมือกันเพื่อให้เกิดการพัฒนา นักเรียนด้าน อาชีพ ตลอดจนได้มีการส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้แสดงออกได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้งานวิจัยของ ณรงค์ อภัยใจ พบว่าโรงเรียนได้ดำเนินการจัดประชุมสัมมนาผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนทางการจัดการศึกษาโดยความร่วมมือของทุกฝ่าย (ณรงค์ อภัยใจ, 2553) และการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาของ พิณญารัตน์ ทองเหลือง กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ดีระหว่างครูและผู้บริหาร สถานศึกษา (พิณญารัตน์ ทองเหลือง, 2560) ตามองค์ประกอบของ สวอนสเบิร์ก (Swansburg, R. C.) ดังนี้ การไว้วางใจกัน ความยึดมั่นผูกพัน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Swansburg, R. C., 1996)

องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ประกอบด้วย ทำงานกับผู้ปกครอง ประกอบอาชีพ อิสระ ทำงานในสถานประกอบการ อาจเนื่องมาจากมีการฝึกบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ เป็นประจำ จึงทำให้ นักเรียนมีทักษะในอาชีพที่ตนเองถนัด และสามารถทำได้ในชุมชนของตนเอง และประกอบ อาชีพตามผู้ปกครองของตน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะและความสามารถของนักเรียนแต่ละคนซึ่งใน บางรายเมื่อได้รับการฝึกฝนทั้งทักษะในการทำงานในสายงานนั้น ๆ และทักษะการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น จึงส่งผลให้สามารถเข้าทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการต่าง ๆ ได้ ตามที่ อ่อนแก้ว จรัสดำรงวัฒณ์ กล่าวว่า การจัดกิจกรรมนั้นเป็นขั้นตอนที่เริ่มจากง่ายไปยาก ประกอบด้วย ขั้นตอนการเรียนรู้แบบ ขั้นการทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ขั้นการแสดงออก และขั้น การกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับธรรมชาติ การเรียนรู้ของเด็กบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ (อ่อนแก้ว จรัสดำรงวัฒณ์, 2556) ซึ่ง ตรงกันกับ ไดแอน บาวเดอร์ และคณะ (Browder, D.M. et al.) พบว่า เนื้อหาที่สมควรสอน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในการเตรียมการประกอบอาชีพ คือ ทักษะการตัดสินใจ ด้วยตนเองทักษะสังคมในการใช้ชีวิตประจำวัน (Browder, D. M. et al., 2001)

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวม และในองค์ประกอบ อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนและสถานประกอบการได้ร่วมกันสร้างความตระหนัก ตลอดจนได้มีการส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้แสดงออกได้อย่างเต็มศักยภาพทำให้เกิดความภูมิใจในการมีส่วนร่วมของทีม เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ความต้องการของนักเรียนและชุมชน ตามที่ กุลยา ก่อสุวรรณ กล่าวว่า การศึกษาด้านอาชีพของนักเรียนกลุ่มนี้ควรเริ่มตั้งแต่ประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาตอนปลายที่จะต้องเน้นทั้งการตระหนักรู้ถึงอาชีพ ค้นหาอาชีพ เตรียมตัวด้านอาชีพ และปรับตัวด้านอาชีพ (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553) นอกจากนี้ ภัคธดา สุวรรณวล กล่าวว่า การสร้างเครือข่ายทางการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายเป็นอย่างมากจึงจะเกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนได้ ทั้งเครือข่ายระดับโรงเรียนด้วยกัน เครือข่ายผู้ประกอบการ รวมถึงเครือข่ายสถานประกอบการต่าง ๆ (ภัคธดา สุวรรณวล, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สิ่งที่สำคัญในการส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือควรยึดหลักการมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เรียนรู้และพัฒนาการฝึกอาชีพเพื่อการมีงานทำ โดยมีกระบวนการส่งเสริมที่ชัดเจนตามกลยุทธ์และวิธีการส่งเสริม จากการมีส่วนร่วมตามกระบวนการร่วมวางแผนและตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตาม ประเมินผล โดยโรงเรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และชุมชน/หน่วยงานอื่น เพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนอย่างจริงจัง สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตน ไม่ต้องทิ้งถิ่นเกิดไปหางานทำที่อื่น มีโอกาสได้ดูแลพ่อแม่ พี่ น้อง ส่งผลถึงชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่มีความเข้มแข็งและพัฒนาได้ตามเป้าหมาย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สรุปได้ว่า 1) ผลการศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับ มาก โดยด้านการกระจายอำนาจมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมสูงสุด รองลงมาเป็นด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร 2) ผลการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม 3) วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) ผลลัพธ์ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ในภาพรวมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษควรส่งเสริม และสนับสนุน งบประมาณ จัดหาบุคลากรด้านการสอนสายอาชีพ การพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จัดการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน จัดเวทีนำเสนอผลงาน 2) การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรมีการดำเนินงานร่วมกันของ 4 ภาคส่วนประกอบด้วย โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน/หน่วยงานอื่น และสถานประกอบการ โดยทำงานในรูปของทีมงาน ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนภายใต้

นโยบายไทยแลนด์ 4.0 2) ควรมีการพัฒนา และส่งเสริมให้ครูผู้สอนงานอาชีพมีทักษะในด้านการเป็นผู้สอนงาน (Job coach)

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงกำหนดคนพิการที่นายจ้างหรือเจ้าของประกอบการและหน่วยงานของรัฐจะต้องรับเข้าทำงาน และจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2554. (2554). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 128 ตอนที่ 30 ก หน้า 1 (29 เมษายน 2554).
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553). การสอนเด็กที่มีความบกพร่องเล็กน้อย. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิง.
- _____. (2553). ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์พัฒนาศักยภาพเด็ก (RICS) โครงการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณรงค์ อภัยใจ. (2553). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร (Muangkud Model) โรงเรียนบ้านเมืองกีด. ใน รายงานการวิจัย. โรงเรียนบ้านเมืองกีด.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. (2551). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 28 ก หน้า 3 (5 กุมภาพันธ์ 2551).
- พัฒนารัตน์ ทองเหลือง. (2560). แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร. ใน การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ภักธดา สุวรรณวล. (2560). ปัจจัยคัดสรรด้านการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.
- สดีไสย์ คุ่มทรัพย์อนันต์. (2551). การประเมินผลโครงการทดลองจ้างงานผู้บกพร่องทางสติปัญญา. วารสารราชานุกูล: 23(1), 1-18.

- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2559). โครงการพัฒนาวิชาชีพเพื่อการมีงานทำของเรียนเฉพาะความพิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- _____. (2560). การศึกษาสภาพความพร้อมด้านอาชีพในโรงเรียนเฉพาะความพิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สุกัญญา แซ่ม้อย และชญาพิมพ์ อุสาโห. (2555). การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกอบอาชีพ: โรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง. *Journal of Education*, 35(1), 100-110.
- อ่อนแก้ว จรัสดำรงวัฒน์. (2556). การจัดประสบการณ์ทักษะชีวิตในบ้านตามแนวคิดของ Harrow เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและความสามารถในการประกอบอาหาร ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*.
- Basham. C. J. (2011). The role of career education and guidance for students in year 13 and implications for students' career decision making, Master's Thesis. Retrieved June 11 , 2019, from <http://www.unitec.researchbank.ac.nz/handle/10652/1549>
- Brittingham, K. V. (1998). The Characterization of Successful School, Family and Community Partnerships. *Dissertation Abstracts International*, 59(5), 1406-A.
- Browder, D. M. et al. (2001). Reviewing resources on self-determination: A map for teachers. *Remedial and Special Education*, 22(4), 233-244.
- Good, C. V. (1973). *Dictionry of education*. New York: Mc Graw-Hill Book Company.
- Swansburg, R. C. (1996). *Management and leadership for nurse managers*. (2th ed.). Boston: Jones and Bartlett.